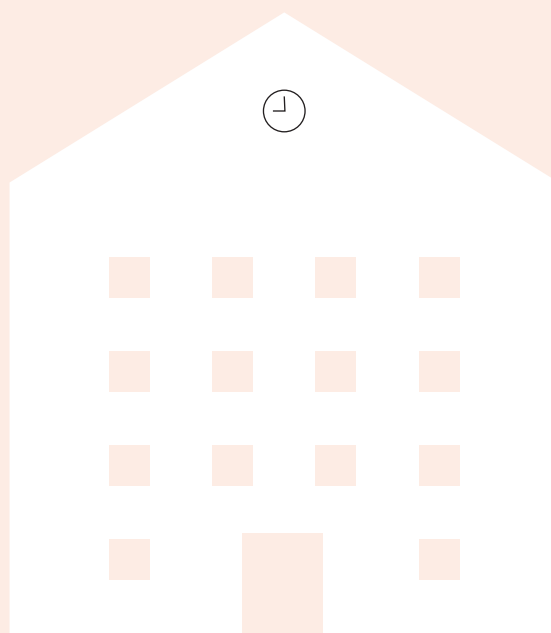

Åben Skole er et omdrejningspunkt i den nye skolereform. Men hvad er Åben Skole egentlig? Vi har spurgt to forskere fra DPU, Aarhus Universitet.

SKOLEN ER ÅBEN – HVAD SKAL VI BRUGE DEN TIL?

Af MAJ JUNI

Et af omdrejningspunkterne i den nye skolereform er et udvidet og mere formaliseret samarbejde mellem skolerne og det lokale idræts-, kultur-, erhvervs- og musikliv – et samarbejde, der er blevet døbt 'Åben Skole'.

"Det er interessant. For hvorfor hedder det sådan? Har skolen tidligere været lukket? Det har den måske," siger Lars Emmerik Damgaard Knudsen, der er adjunkt på DPU, Aarhus

Universitet og leder af projektet 'Åben Skole', som over en årrække skal undersøge, hvordan politikere og centrale aktører i og omkring folkeskolen forholder sig til det nye, centrale begreb i reformen.

"Der kan være mange grunde til, at den enkelte folkeskole har været lukket for foreninger, kulturliv og lokale interesser. En af dem er, at lærerarbejdet er blevet mere professionelt de senere år. Når lærerarbejdet bliver en profession og et lønarbejde, så lukker det sig om sig selv, og lærerens viden bliver til en mere sanktioneret viden, ligesom de stigende

FAKTA OM ÅBEN SKOLE

Åben Skole er en del af den folkeskolereform, der trådte i kraft i 2014. Reformen forpligter kommunerne til at sikre samarbejde mellem skolerne og det lokale idræts-, kultur-, erhvervs- og musikliv. Der stilles krav til folkeskolerne om at samarbejde med de lokale musik-, kunst- og kulturskoler.

krav til, hvad lærerne skal levere og producere, spiller ind. Der er en forventning om, at lærere skal levere et færdigt produkt med læringsmål og læringsplaner. Det er en meget seriøs opgave, der er blevet tolket sådan, at den skal varetages af nogle, som er specialiseret i lige netop det, nemlig lærerne,” forklarer Lars Emmerik Damgaard Knudsen.

”Skolen har måske været lidt lukket tidligere, men var sjovt nok i skolens begyndelse for 200 år siden og i en god tid frem en fast bestanddel af lokalsamfundet. Det var den lokale degn og skolemester, der varetog undervisningen, og de var meget tæt knyttet til lokalsamfundet og dets liv. Nu åbner skolen sig igen, og verden åbner sig for børnene i mødet med det lokale erhvervsliv og kulturen og fritidslivet. Det har et fantastisk potentiale, men det bliver også forstået på mange måder,” tilføjer han og pointerer, at selv om skolerne har været mere lukkede om sig selv i en årrække, så har der været et støt samarbejde mellem skolerne og det lokale samfund.

”Men nu hvor vi har Åben Skole med reformen, bliver samarbejdet intensiveret,

»Det er nødt til at blive didaktiseret, men det kan heller ikke blive til skole, for hvis det bliver skole, så mister vi hele pointen.«

Lars Emmerik Damgaard Knudsen

og derfor bliver fortolkningen af det kastet op i luften, hvorfra det falder ned på nogle forskellige måder,” siger Lars Emmerik Damgaard Knudsen,

Kompetence eller kreativitet?

Kendetegnende for fortolkningen af Åben Skole er, at den spænder ganske vidt. For mens eksempelvis Kulturministeriet forstår begrebet med udgangspunkt i dannelse,

forstår Undervisningsministeriet det med udgangspunkt i læring, forklarer Lars Emmerik Damgaard Knudsen.

”Hvis du så går til KL og nærmer dig børne- og kulturchefforeningen, som skal forvalte Åben Skole lokalt, så er der en udpræget opfattelse af Åben Skole som et spørgsmål om kompetence. Det vil sige, at man skal kunne omsætte den viden, man får via Åben Skole. Men går du ud og spørger aktørerne i kunst- og kulturlivet, er der en fjerde fortolkning, som er meget udbredt, og den går på kreativitet,” fortæller Lars Emmerik Damgaard Knudsen, der oplever, at de eksterne aktører i kulturlivet definerer sig selv som ikke-lærende og ofte direkte kritiske overfor læringsmål.

”De lægger vægt på kreativiteten; at man skal kunne lære af sine fejl og prøve sig frem og bruge sin fantasi.”

Men faktisk mener Lars Emmerik Damgaard Knudsen, at det giver god mening med de forskellige fortolkninger.

”Åben Skole er også et paradoks. En idé, som handler om, at man skal have ikke-lærere til at være lærere, men de er nødt til

Folkeskolen skal samarbejde med de lokale musik, kunst- og kulturskoler.

at opføre sig som lærere, selv om de ser sig selv som ikke-lærere. Det er nødt til at blive didaktiseret, men det kan heller ikke blive til skole, for hvis det bliver skole, så mister vi hele pointen,” understreger Lars Emmerik Damgaard Knudsen, der mener, man som udgangspunkt skal fokusere på ikke at havne i hverken den ene eller den anden grøft.

”Der er to yderpunkter, vi gerne vil undgå – det ene er at ende i en form for skolemesteri og det andet at ende i en form for mesterlære. Hvis man orienterer sig efter at lægge sig i midten af det, er det godt,” siger han.

Plads til flere fortolkninger

Selv om det måske kan synes at stritte i lige lovlig mange retninger med de fire fortolkninger – dannelse, læring, kompetence og kreativitet – er det en god idé at lade dem sameksistere i al fredsommelighed, mener Lars Emmerik Damgaard Knudsen.

”De er alle fire vigtige, alle fire formålstjenstlige i hver deres del af forløbet. Eksem-

pelvis kan man måske have et forløb på en fiskekutter, hvor visse dele orienterer sig mod læring og andre mod kreativitet. Der er ikke én af fortolkningerne, der behøver være den definerende,” siger han og pointerer, at mens der er en risiko for at havne i den ene grøft på bekostning af den anden, så er der selvfølgelig også en risiko for, at det hele bliver rodet for meget sammen.

”Almindelige elever har ikke meldt sig til at gå i skole, så de følger bare med i, hvad lærerne synes, de skal lære. Derfor skal indholdet også didaktiseres for at give mening for dem. Det er ikke nok, at en soldat stiller sig op og fortæller om sin kampvogn, eller at en musiker entrerer skolen og spiller på sit instrument. Børnene kan måske godt vise en umiddelbar henrykkelse eller opmærksomhed, men hvis ikke den bliver grebet, varer den ikke særlig længe. Der skal ske noget andet og mere, det skal være forpligtende og insisterende og didaktiseret,” siger Lars Emmerik Damgaard Knudsen.

PROJEKT OM ÅBEN SKOLE

Projektet 'Åben Skole' er en undersøgelse af, hvordan Åben Skole bliver formuleret og legitimeret af politikere og centrale aktører i og omkring folkeskolen. Projektet fokuserer også på, hvordan skoletjenester arbejder og bliver til, herunder hvilke didaktiske overvejelser de må igennem, når de etableres og videreudvikles i lyset af Åben Skole. Ud over klassiske kvalitative undersøgelsesformer anvender Lars Emmerik Damgaard Knudsen og hans kolleger 'arts-based' research, der kombinerer kunst og forskning til at forstå og formidle kombinationen af pædagogisk viden og kunst, som det kommer til udtryk i Åben Skole. Projektets bredere sigte er at bidrage til at formulere en didaktik for kandidatuddannelsen i Didaktik (Materiel Kultur) på DPU.

»Jeg synes, det er en rigtig god idé, men vi mangler at afklare, hvad meningen er. Hvad skal børnene egentlig lære? Hvad er formålet?«

Lars Geer Hammershøj

Et af de steder, hvor der er godt erfaringer at høste frugten af, er hos museerne og deres skoletjenester.

»Der er mange spændende muligheder. I museumsdidaktikken har man i mange år arbejdet med, hvordan man kan formidle levende for børn og bringe kunst og kultur til de besøgende skoleklasser. Det er en del af den tradition, Åben Skole arbejder videre fra, og det er også et godt sted at se efter et udgangspunkt,» mener Lars Emmerik Damgaard Knudsen.

Kedelige mål eller formålsløs sjov

Lektor og dannelsesforsker Lars Geer Hammershøj fra DPU, Aarhus Universitet, deler opfattelsen af, at Åben Skole endnu flagrer lidt.

»I øjeblikket er Åben Skole omgivet af kaos, fordi man ikke ved, hvad det er. Jeg synes, det er en rigtig god idé, men vi mangler at afklare, hvad meningen er. Hvad skal børnene egentlig lære? Hvad er formålet?» spørger han og fortæller, at forskerne ofte støder på to typer fejlslagne forsøg på at lave Åben Skole. Den første af slagsen er netop de skoleagtige, hvor fagenes læringsmål er omdrejningspunktet, som så fx realiseres med et besøg på et teater eller et museum.

»Det vi ser, igen og igen, er, at det ikke fungerer. Det bliver kedeligt og uinteressant,» siger Lars Geer Hammershøj.

I den anden grøft går aktiviteterne fri af læringsmålene, men til gengæld får de en meget event-agtig karakter. Det kan være sjovt nok at se en udstilling eller høre nogle dygtige musikere spille – men måske løfter det sig ikke til at være andet end en sjov oplevelse.

»Vi mangler en pædagogisk forståelse af, hvad det er, der sker, når det faktisk virker,» siger Lars Geer Hammershøj, der har et bud på, hvad det er Åben Skole kan og skal.

»Mit bud vil være at sige: Man skal ikke fokusere på læringsmål, det er fagene selv gode til. Man skal fokusere på, hvad skolen har til fælles med kulturinstitutioner og idrætsforeninger – i bredeste forstand. Jeg mener, det er dannelse og kreativitet. Det er det, man oplever, når man går på museum, tager til en musikskole eller dyrker en sportsgren, man ikke har dyrket før. Oplevelsen af, at verden bliver en anelse større – det er det, dannelse handler om – at åbne børn og unges sind, og det mener jeg, Åben Skole vil være rigtig god til,» siger han.

Forskellen på mål og formål

Potentialet i Åben Skole er også, at det kan koble læringsmålene i de enkelte fag med det større billede – nemlig selve skolens formål.

»Skolens formål handler om at udvikle elevens alsidige kompetencer, at åbne til det kulturelle liv, at åbne til Danmarks historie og erhvervsliv. Og problemet med skolens formål er, at det har været svært at sige, hvordan det kan kobles til læringsmålene i de enkelte fag. Åben Skole er et eksempel på, hvordan det lykkes – det er formålsstyret undervisning frem for målstyret undervisning,» siger Lars Geer Hammershøj, der mener, det er en væsentlig pointe, at man kun kan danne sig i kraft af andre mennesker.

»Hvis man skal sidde og læse en bog om nogle, der har lavet en fabrik, der fremstiller marmeladeglas, er man ved at kede sig

ihjel. Men hvis man faktisk kommer ud og møder en lokal virksomhed, der fortæller om, hvordan de laver marmeladeglas til hele verden, så åbner den sig i kraft af mennesker, der brænder for det, de laver,» siger Lars Geer Hammershøj og minder om, at det danske skolesystem har en lang tradition for at samarbejde med verden omkring sig og er karakteriseret ved at være decentralt. »Forskellen nu er, at vi har fokus på det, og det giver nogle muligheder for at tænke mere systematisk, tænke en pædagogik, skabe mere uddannelse omkring det og løse problemet med, hvordan det bliver forankret på den enkelte skole. Åben Skole er meget interessant, hvis vi får klarhed over, hvad det nu engang er, der er meningen,» siger Lars Geer Hammershøj. ■

LARS EMMERIK DAMGAARD KNUDSEN

Adjunkt på DPU, Aarhus universitet. Har skrevet en ph.d.-afhandling om teori og praksis i læreruddannelserne. Underviser i Didaktik (Materiel Kultur).

LARS GEER HAMMERSHØJ

Lektor på DPU, Aarhus Universitet. Blandt andet forfatter til bogen 'Kreativitet – et spørgsmål om dannelse'. Underviser i uddannelsesvidenskab.